Kaakkois-Suomen ELY-keskus

**Eduskunnan tarkastusvaliokunta – Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kuuleminen koskien Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusta 7/2024 (Maatalouden investointituet – Kannattavuuden ja kilpailukyvyn kehittäminen)**

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen asiantuntijaa etäkuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusta Maatalouden investointituista (7/2024).

Kaakkois-Suomen ELY-keskus kiittää tarkastusvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja lausuu seuraavaa tarkastusvaliokunnan kysymyksiin pohjautuen:

**1. Valiokunta on kiinnostunut kuulemaan ELY-keskuksen arvion tarkastuskertomuksesta ja siinä esitetyistä havainnoista.**

Tarkastuskertomus on varsin monipuolinen selvitys maatalouden investointituista siitäkin huolimatta, että käytettävissä oleva tieto on ollut sirpaleista ja osin puutteellista. Tarkastusvirasto toteaa aivan oikein, että investointitukien vaikuttavuuden arviointia ei juuri ole tehty menetelmillä, jotka osoittaisivat itse tuen vaikutusta investointien toteutumiseen. Tuensaajilta kerätään hyvin vähän tietoa tuen vaikutuksista toiminnan kehittymiseen. Tietojen keräämistä ja tilastointia sekä analysointia tulisikin ehdottomasti kehittää, kuten Tarkastusvirasto suosittaa.

Investointituella on poikkeuksetta keskeinen merkitys investoinnin kokonaisrahoituksen toteutumisen kannalta. Luottolaitokset asettavat lähes aina luotonannon ehdoksi, että investoinnille haetaan avustusta ja korkotukea. Raportti ei käsittele kokonaisrahoitusta tai yritysten lainanottoa käytännössä lainkaan.

Tarkastusraportissa todetaan, että *”investointitukijärjestelmä tukee perinteisen tuotantotavan tehostamista, ei niinkään uutta tai innovatiivista viljelyä ja tuotantoa”*. Tähän näkemykseen on helppo yhtyä ja tämä näkyy Kaakkois-Suomessa (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso) investointien vähäisenä määränä. Kaakkois-Suomessa investointien osuus kaikista investoinneista on

erityisesti euromääräisesti, mutta myös kappalemääräisesti selvästi alhaisempi kuin maatilojen määrän osuus koko maan tiloista.

Lypsykarjatalous on vähentynyt Kaakkois-Suomessa voimakkaasti ja perinteinen maatalous on melko vaihtoehdottomassa tilanteessa. Investointituet kohdistuvat pääosin kotieläintiloille, joten maataloustukien lisäksi myös investointituet vahvistavat kehitystä, jossa kotieläintalous keskittyy läntiseen ja pohjoiseen Suomeen.

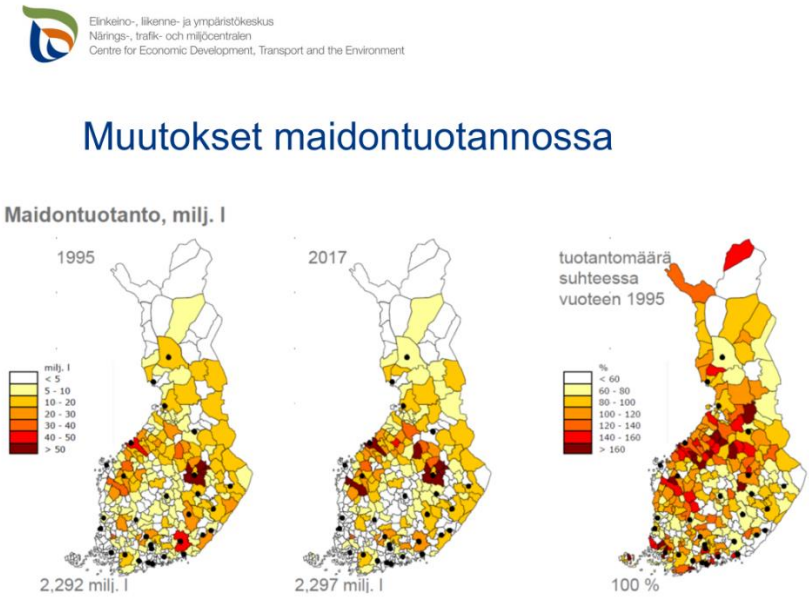


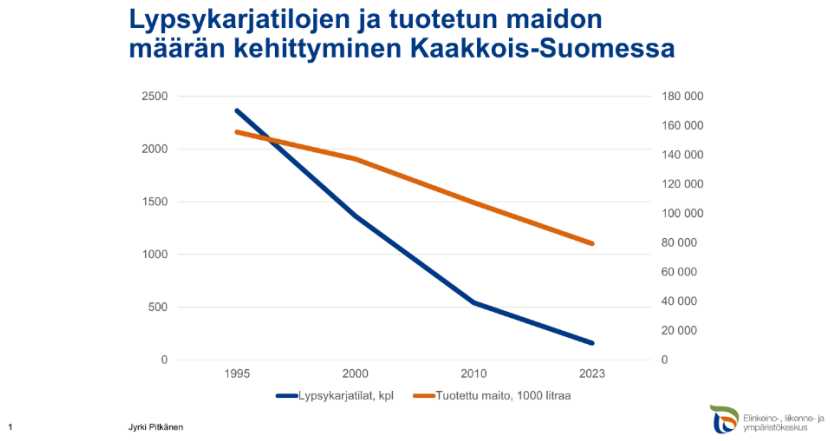

**2. Mikä on ELY-keskuksen näkemys nykyisen maatalouden investointitukijärjestelmän toimivuudesta ja kehittämistarpeista?**

Maataloustuet ovat pääosin säilyttäviä tukia, edellytykset harjoittaa maataloutta halutaan säilyttää kaikilla tuottajilla ja eripuolilla Suomea. Myös investointituet ovat osin säilyttäviä tukia, vaikka niiden tulisi olla lähtökohdiltaan kehittäviä. Tukipolitiikka on vuosien varrella johtanut edellä kuvattuun tuotantosuuntien voimakkaaseen keskittymiseen, mikä ei liene ollut alkuperäinen maatalouspoliittinen tavoite.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus yhtyy Tarkastusviraston suositukseen, että Valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön tulisi erityisesti investointitukia suunniteltaessa, mutta myös maatalouspolitiikassa ja ruuantuotannon turvaamisessa, huomioida maatalouden erilaistumiskehitys ja jatkavien tilojen muutos yhä enemmän muun yritystoiminnan kaltaiseksi.

Tukijärjestelmään kaivattaisiinkin muutosta, jossa sekä maataloustuki- että investointitukijärjestelmä kehittyisi innovatiivisempaan suuntaan. Investointitukia tulisi tarkastella osana maatalouspolitiikan kokonaisuutta. Yrittäjiä tulisi rohkaista kokeilemaan uusia tuotantosuuntia (esim. erikoiskasvit) ja -tapoja. Nykyinen järjestelmä ei riittävästi tue tämäntyyppistä innovointia. Ilman suurempaa ”tukiremonttia” nykyisessäkin tukijärjestelmässä voitaisiin esim. myöntää ”lisäprosentteja” tukeen, jos investointi todetaan innovatiiviseksi.

Investointituessa voisi taantuvilla alueilla (esim. Kaakkois-Suomi, Etelä-Savo) olla väljemmät ehdot ja/tai parempi tukiprosentti kuin muualla Suomessa. Tämä voisi rohkaista alueen yrittäjiä investointeihin ja myös varmistaa investoinnin kokonaisrahoituksen (luottolaitokset). Tällainen ”Itä-Suomi -lisä” tukisi myös alueen maaseudun kehittämistä kokonaisvaltaisesti sekä varmistaisi osaltaan huoltovarmuuden turvaamista koko valtakunnassa.

**3. Mahdolliset aiheeseen liittyvät muut huomiot, jotka ELY-keskus haluaa tuoda valiokunnan tietoon.**

Investoinnin kokonaisrahoituksen näkökulmasta investointituella on lähes poikkeuksetta keskeinen merkitys. Rahoituslaitokset asettavat yleensä luotonannon ehdoksi, että investoinnille haetaan avustusta ja korkotukea. Rahoituslaitosten arvio maatalousyrittämisen kannattavuudesta ja jatkuvuudesta voi poiketa maataloushallinnon tarkastelusta.

Kouvolassa 4.11.2024

Jyrki Pitkänen
Yksikön päällikkö
Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Maaseutupalvelut -yksikkö